

radovan langer

Narozen: 1. dubna 1957 v Olomouci.
Malíř, kreslíř, ilustrátor, autor prostorových realizací, výtvarný teoretik a kurátor výstav. Od roku 2000 čestný občan města Voorburg (Nizozemí).
Studia
● 1976 – 1981 – Katedra výtvarné teorie a výchovy Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (prof. František Dvořák, Luboš Dvořák, Ivo Hlobil, Věra Kotasová, Alena Nádvořníková, František Novák, Miroslav Štolfa, Bohumil Teplý, Stanislav Vymětal)
● 1985: doktorát z oboru filozofie na FF UP Olomouc

Samostatné výstavy / Solo exhibitions / Selbständige Ausstellungen

1981 – Dům kultury Pramet, Šumperk, Galerie Pod podloubím, Olomouc ● **1983** – Dům kultury Pramet, Šumperk, Klub mladých JKP, Hranice ● **1986** – Galerie Pod podloubím, Olomouc ● **1988** – Výstavní síň Monika, Hranice, ● **1989** – Lázeňský dům Janáček, Teplice nad Bečvou ● **1990** – Klub mladých JKP, Hranice ● **1991** – Výstavní síň Monika, Hranice ● **1992** – Galerie Bašta, Prostějov (společně s M. Ludmilou), Aragonitové jeskyně, Teplice nad Bečvou,

Dům kultury Pramet, Šumperk, ● **1993** – Výstavní síň Monika, Hranice, Lázeňský dům Janáček, Teplice nad Bečvou ● **1994** – Art Gallery Tobbe, Voorburg (Nizozemí), Výstavní síň Gotický sál radnice, Hranice ● **1995**, Galerie Antik, Hranice (společně s K. Svolinským) ● **2000** – Galerie CIT, Turín (Itálie), Kunstcollectie Voorburg. Museum Swaensteijn (společně s J. Sedláčkem), Voorburg (Nizozemí) ● **2006** – Něco bylo, něco bude, Galerie G, Olomouc

Kolektivní výstavy / Collective exhibitions / Gemeinsame Ausstellungen

1976 – Studenti Katedry výtvarné teorie a výchovy FF UP. Olomouc ● **1980** – Plenér, studenti Katedry VTV FF UP Olomouc. Olšanské papírny, Olšany u Šumperka ● **1981** – Absolventi 1981. Bohdan Bloudek, Iva Dadáková, Josef Dalecký, Zuzana Domanjová, Eliška Hlaváčová, Lenka Hráčková, Zbyněk Janáček, Olga Kopáčková, Radovan Langer, Marek Perůtka, Květa Surá-Pluhařová, Dana Ševčíková, Míla Šimberová. Kabinet grafiky, Olomouc ● **1985** – Dům umění, Ostrava, Dům kultury, Havířov, Městská galéria, Spišská Nová Ves (Slovensko) ● **1987** – Galerie hl. města Prahy, Praha, Dům kultury, Opava ● **1991** – Creacultura 91. Radmil Beránek, Antonín Ličman, Blanka Ličmanová, Radovan Langer, Zdeněk Smejkal. Museum Swaensteijn, Gallery Arti Forum, Voorburg (Nizozemí) ● Souborná výstava Unie výtvarných umělců Olomoucka. Vlastivědné muzeum, Olomouc ● **1993** Vlastivědné muzeum (130. výročí SGO), Olomouc ● **1994** – Výstava ve dvoře. Marek Ludmila, Andrea Bartošová, Radovan Langer. Komenského ulice 43, Hranice ● **1998** – Central Moravian Art. Radmil Beránek, Jiří Hastík, Pavel Hogel, Zbyněk Janáček, Jan Jemelka, Marius Kotrba, Petr Kuba, Radovan Langer, Petr Markulček, Ondřej Michálek, Eduard Ovcáček, Jiljí Sedláček, Richard Stipl, Marek Trizuljak, Miroslava Trizuljaková, Zdeněk Vacek, Petr Zlamal. Museum Swaensteijn, Art Gallery Tobbe, BRAK Gallery. Voorburg (Nizozemí) ● **2001** – Výtvarný salon UVU Olomoucka. Galerie G, Olomouc ● **2003** – Civitas Dei. Galerie G, Olomouc ● **2004** – Noví členové UVU Olomoucka. Galerie G, Olo-

mouc ● **2005** – Friends of Hranice (Five Dutchmen & Two Czechs). Jan van Beusekom, Frits Frietman, Jan Groeneveld, Jaap Versteegh, Jan Wagner, Radmil Beránek, Radovan Langer. Pygmalion Fine Art, Maarsen (Nizozemí) ● Toison d’Or (Evropa Evropě). Ladislav Daněk, Jiří Hastík, Jan Hrachovina, Slavoj Kovářik, Zdeněk Kučera, Radovan Langer, Lenka Leonidová, Klára Mičíková, Ivo Přileský, Jiljí Sedláček, Lubomír Schneider, Jaroslav Václ, Petr Zlamal, Lenka Žampová. Riga (Lotyšsko) ● Toison d’Or (Evropa Evropě). Galerie Meno Parkas, Kaunas (Litva) Galerie Laipa, Valmeira (Lotyšsko) ● Beelden van Grenzelozen Vriendschap. Radmil Beránek, Ladislav Daněk, Miloslav Fekar, Jiří Hastík, Milan Kaštovský, Zdeněk Kučera, Radovan Langer, Jiljí Sedláček, Petr Zlamal (Projekt čtyř měst). Museum Swaensteijn, BRAK Gallery, Art Gallery Tobbe. Leidschendam–Voorburg (Nizozemí) ● Přátelství bez hranic očima umělců (Projekt čtyř měst). Výstavní síň Synagoga, Galerie – severní křídlo zámku, Gotický sál radnice, Výstavní síň Stará radnice, Hranice ● Olomoucké ateliéry. UVU Olomoucka, Galerie G, Olomouc ● **2006** ● Odbicia przyjaźni bez granic (Projekt čtyř měst). Galeria Stara papiernia, Konstancin – Jeziorna (Polsko) ● Images of Friendship Beyond Borders (Projekt čtyř měst). Art Gallery, City Gallery of Contemporary Art. Temecula (Kalifornie, USA) ● Toison d’Or (Evropa Evropě). Krajské kulturní středisko, Jekabpils (Lotyšsko), Městská galerie, Talsi (Lotyšsko)

NĚCO BYLO, NĚCO BUDE
olej, sololit / 70 × 80 cm, 2006

Galerie G Olomouc
listopad 2006

Městské
muzeum
a galerie
Hranice

březen – květen 2007, Hranice

radovan langer
něco bylo, něco bude

Vnímavá léta studií jsou pro většinu lidí obdobím, které mnohdy zásadně určuje jejich postoje k životním hodnotám a formuje jejich myšlení. Radovan Langer patří k umělecké generaci, která získávala výtvarné vzdělání v období takzvané normalizace, výrazně poznamenané centralizací kultury a oficiální doktrínou socialistického realismu. Na okázalých oficiálních přehlídkách českého a slovenského umění, pořádaných vždy v rámci významných výročí a politických událostí, se však vedle vysloveně politicky angažovaných témat objevovala i díla neutrálních obsahů, která kulturní ideology nijak nedráždila. Právě v této tematicky obecné poloze bylo možné i zde nacházet zajímavé a formálně inspirativní artefakty.

Vedle oficiálně akceptovaného a na režimu existenčně závislého výtvarného dění však kupodivu čile žila i alternativní kulturní scéna, jež vnímala a formálně definovala dobové pocity v jejich skutečném duchovním rozměru. Pracovala nejen s opozičními postoji vůči tehdejšímu establishmentu, ale především s fenoménem umělecké svobody a z ní vyplývajících výrazových možností.

V této rozporuplné situaci vrcholícího náprahu normalizační ideologie byl vnímavý mladý muž Radovan Langer v roce 1976 přijat ke studiu na Katedře výtvarné teorie a výchovy Filozofické fakulty Univerzity Palackého. V jeho případě rozhodně nešlo jen o talentovaného jedince, ale také o kvalitně připraveného studenta, který si základy výtvarného řemesla osvojil již v době sedmileté přípravy na olomoucké Lidové škole umění, která patřila mezi nejlepší v České republice. Sám velmi rád vzpomíná zejména na učitele, u kterých nacházel víc než metodický přístup k disciplíně. K těm patřil zejména kompozičně jistý a barevně úsporný Radko Mašata a obsahově i výrazově kultivovaný Pavel Kotas. V programové rovině na něj však mimořádně zapůsobil především mladší, výrazně surrealisticky orientovaný a teoreticky zdatný Vladimír Ženožička.

S ohledem na dobové souvislosti měla Langerova generace nemalý díl štěstí, jelikož pedagogický sbor výtvarné katedry zůstal poměrně kompaktní. Razantní kádrové čistky předchozích let se jej nedotkly natolik, jako tomu bylo u řady jiných oborů. Především zde nadále učili pedagogové výrazně ovlivnění érou legendárního působení významného českého surrealisty a výtvarného teoretika Václava Zykunda (1913–1987), který na katedře působil v letech 1960–1972. K nim patřila zejména teoretička umění a důsledná strážkyně Zykundova odkazu Alena Nádvorníková a v mnoha ohledech i brněnský malíř Miroslav Štolfa. Dále zde působil známý pražský historik umění podmanivého přednesu František Dvořák, mezinárodně uznávaná grafička Věra Kotasová, sochař Bohumil Teplý, významný umělecký historik Ivo Hlobil a další učitelé, jejichž odborný i humánní potenciál byl zárukou kvality vzdělávacího procesu.

V počátcích své umělecké geneze byl Radovan Langer názorově ovlivněn především Alenou Nádvorníkovou, která se vedle teoretické činnosti aktivně věnovala také výtvarné tvorbě. Na rozdíl od Nádvorníkové psychické-

ČERVENÝ MLÝN
kombinovaná technika
papír / 100 × 70 cm, 2004

(fotografie z výstavy Zrcadlení II, 2006, Věrná kopie)

ho automatismu blízkého původním surrealistickým zásadám, byla Langerova ranná tvorba z poloviny osmdesátých let poznamenána několika zásadně odlišnými a dobově příznačnými momenty, které se surrealistickými či spíše postsurrealistickými principy souvisejí jen v imaginativní a formální poloze. V jeho převážně tužkových kresbách se totiž setkáváme s řádem důsledně geometrické povahy a precizně detailní citací reálných prvků až fotografické paměti. Surrealisticky syrová a ve své podstatě nereálně reálná skutečnost, jíž se vyznačují kresby z cyklu Okna, je v Langerově pojetí akcentována konkrétním výtvarným výkonem. Způsobem provedení se tak autor opírá o jednu z dobově příznačných tendencí české kresby, která preferovala rutinní výkon. V tomto duchu je psán i text Marka Perůtky v katalogu páté Langerovy samostatné výstavy z roku 1986, z něž cituji: „To, co provází Langerovu tvorbu od samého počátku jako nejsilnější a nejpůsobivější složka, je spojení specifických kreslířských schopností s podstatou umělecké výpovědi. Autorův zájem o struktury přírodních materiálů, jejich vzájemného vztahu a proměny i o jejich ryze výtvarné hodnoty nachází adekvátní význam a výraz v kresebném rukopisu a citu pro propojení celku s detailem. Potřeba vyrovnávat se neustále s obecnými lidskými situacemi uměleckou tvorbou a formou ho v souladu s tímto založením nutí, aby hledal reálné ob-

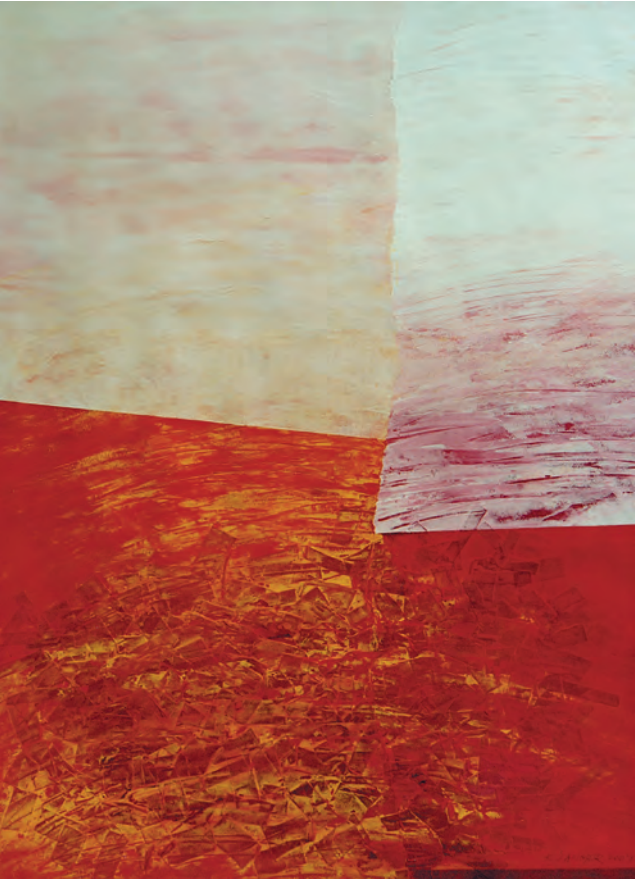
VZDÁLENÉ KRAJINY II
kombinovaná technika
papír / 100 × 70 cm, 2004

(fotografie z výstavy Zrcadlení II, 2006, Věrná kopie)

razy přírody, analogické k subjektivním pocitům a touhám. Imaginativní, existenciálně zabarvený ráz Langerových kreseb pramení právě z tohoto ozvláštňujícího a aktualizujícího postupu a zařazuje svého autora do širšího kontextu současné grafické tvorby."

V následném cyklu velkoformátových kreseb z konce osmdesátých let, který autor příznačně nazval „Broučení", se rovněž setkáváme se způsobem provedení založeném na precizním kreslířském výkonu. Na rozdíl od předchozích prací však jde o myšlenkově i formálně velmi kompaktní, intelektuálně hutný soubor artefaktů, jímž Langer přesvědčivě dokumentuje koncepční založení svého výtvarného myšlení. Vedle těchto aspektů se Broučením zřetelně zařazuje mezi umělce, kteří usilují o výtvarnou interpretaci permanentní kocoviny přítomně žité doby bez patosu okázalých gest a dramatické nadsázky. Stejně jako kdysi Franzi Kafkovi zde slouží i Langerovi k vyjádření pocitů z bytí brouk, bytost plnohodnotně existující v rámci své přírodní podstaty a současně krutě zranitelná ze strany zvířecích i lidských nepřátel.

Další, dle mého soudu myšlenkově i formálně ucelenou a sama sebe provokující řadou prací je Langerův početný cyklus kombinovaných technik z devadesátých let, v němž nejdříve navazuje na přírodní inspiraci, kterou později vystřídá soubor prací figurálního cha-

ŽHAVÉ ODPOLEDNE
kombinovaná technika
papír / 100 × 70 cm, 2004

(fotografie z výstavy Zrcadlení II, 2006, Věrná kopie)

rakteru a výrazně filozofující povahy. Ani v těchto, tentokrát rozměrově komorních, dílech však nezapřel srdce surrealisty a graficky citícího malíře, jehož potměšlé kreace se opírají o kresebnou jistotu a jasný kompoziční rozvrh, i když výrazně těží z nahodilých struktur zvoleného podkladu, kterým je mnohokrát použitý smírkový papír. Z většiny artefaktů tohoto souboru pociťujeme jakousi sebezpytnost a úsilí o artikulaci primárních pohnutek k lidskému jednání. Přesto, že v tomto souboru autor často sahá po literární symbolice (Hamlet, Nadsamec, Apokalyptický jezdec aj.), vnímám podstatu jeho inspirace především v intimní rovině, jako imperativ středního věku nutící člověka definovat vlastní polohu bytí. Princip Langerova myšlení a jeho pracovní postup opět ozřejmuje Janáček v již uvedeném textu: „Langer je svojí inovací nejbliže a pochopitelně nepřesně surrealistickým muchlázím. Na podkladech vzniklých činností jen pramálo souvisejících s výtvarnou tvorbou autor zviditelňuje „neviditelné". Takto rozkrytý svět je výsledkem svérázného spojení náhody a autorovy fantazie. Na mechanicky rozdrásaných površích brusných papírů defilují před námi pitoreskní postavy Theatra mundi, jež svou ironickou nadsázkou a satirickým šklebem vzdáleně připomínají tu žoldnéře z Boschova „Posmívání se Kristovi", jinde gracilností a chtěným primitivismem odkazují k tradici, kte-

rou v českém umění představuje osamocená postava Jana Zrzavého."

Na podobných myšlenkových principech a zřejmých kulturních vazbách jsou založeny i další cykly „Totemy“ a „Dialogy“, jejichž materiálové i rozměrové pojetí je však výrazně odlišné. Langer se opět vrací k práci na klasickém papíru a kresebné podstatě artefaktů, která je mu velmi blízká. Nápaditou kombinací za tepla roztíraných mastných kříd a barevných tuší vytváří početný soubor prací jasného kompozičního rozvrhu a výrazné barevnosti. Vedle těchto prací však v jeho ateliéru souběžně vznikají také výrazně stavebně přísné kombinované techniky větších formátů nefigurativní orientace, které předznamenávají jeho budoucí malířský vývoj.

Dobře vím, že je možné z těsta hnísti. V duchu surrealistických zásad je z něj však určité možné i přisti. Právě tak na mne působí řada Langerových objektů z devadesátých let, vytvořených z nalezených, animovaných i ryze autorských reálií. Tuto nikoliv nevýznamnou fází jeho tvorby považuji za velmi zdařilou kombinaci původního autorova založení a postmoderní estetiky, kterou na jedné straně účinně zapojuje do svých hravých kreací, na straně druhé však úsměvně glosuje její relativní platnost z pozice tvůrce, který rozhodně ví své. Langerovy objekty jsou jakousi syntézou současné popkultury založené na ikonickém modlářství všeho druhu a uměleckého svědomí tvůrce vracejícího se do lůna da-daistických kořenů surrealismu.

Po roce 2000 se tvorba Radovana Langera poměrně radikálně formálně proměnila, aniž by však ztratila cokoliv z původní slohové koncepce. Ikonograficky je sice méně konkrétní,současně ji však nelze označit za abstraktní v pravém slova smyslu. Až na výjimky totiž nejde o spontánní výraz umělcova duchovního rozpoložení, nýbrž o jasně organizovanou artikulaci reálných vjemů a prožitků. Obrazy malířova současného období charakterizuje mnohdy výrazná, avšak vždy promyšlená a kultivovaná práce s barvou a velkorysý kompoziční rozvrh, jímž se ostatně vyznačuje celá jeho dosavadní tvorba. Zdá se také, že v těchto dílech velmi účinně zhodnocuje veškerou svoji výtvarnou inteligenci a zkušenost. Dosavadní vývoj Langerova výtvarného talentu, jeho posedlost hledačstvím a inovací vlastního myšlení však dává tušit mnohá další překvapení.

Přesto, že cílem tohoto textu je nástin uměleckých aktivit Radovana Langera, nelze nevzpomenout také jeho velmi úspěšnou pedagogickou činnost, jíž se nepřetržitě věnuje od ukončení studia, a jeho společenskou aktivitu, která nikdy nesloužila stranickým či skupinovým zájmům. Jen stěží lze odhadnout, zda je Radovan více umělcem či pedagogem. S jistotou však lze konstatovat, že vždy dokázal jít za hlasem své činorodé lidské podstaty a obětovat vlastní pohodlí veřejnému prospěchu.

Jiří HASTÍK

VÍDEŇ, 2006

(fotografie z výstavy Zrcadlení II, 2006, Věrná kopie)

Reprodukce titulní strana:
ZRCADLENÍ II
olej, sololit / 120 × 90 cm, 2006